

United Nations
Nations UniesInternational Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yugoslavie

“KRAJINA” (IT-99-36)

**RADOSLAV
BRĐANIN****RADOSLAV BRĐANIN**

Vodeća politička ličnost u Autonomnoj regiji Krajina (ARK). Bio je na ključnim položajima na opštinskom, regionalnom i republičkom nivou, među ostalim, bio je prvi potpredsjednik Skupštine ARK-a, predsjednik Kriznog štaba ARK-a, a kasnije je bio vršilac dužnosti potpredsjednika Vlade za proizvodnju, ministar za građevinarstvo, saobraćaj i komunalne djelatnosti i vršilac dužnosti potpredsjednika Vlade Republike Srpske

- Osuđen na **30 godina zatvora**

Krivična djela za koja je osuđen:

Progoni, mučenje, deportacije, nehumana djela (prisilno premještanje) (zločini protiv čovječnosti)

- Brđanin je pomagao i podržavao mučenja koja su počinile snage bosanskih Srba u sklopu oružanih napada snaga bosanskih Srba na nesrpske gradove, sela i područja nakon 9. maja 1992. pa sve do kraja decembra 1992. Ta mučenja su uključivala namjerno nanošenje teškog bola ili patnji bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima nečovječnim postupanjem koje je uključivalo seksualno zlostavljanje, silovanje, brutalno premlaćivanje i druge oblike teškog maltretiranja u policijskim stanicama, kasarnama i privatnim domovima i drugim lokacijama, kao i tokom premještanja lica i deportacija.
- U školi “Petar Kočić” u predgrađu Bosanske Krupe bilo je zatočeno barem 50 bosanskih Muslimana. U maloj prostoriji, zatočenicima su davani elektrošokovi. Žice iz automobilskog akumulatora bile su spojene putem spojnica s ručnim i nožnim prstima zatočenika.

Bezobzirno razaranje gradova, naselja i sela koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namijenjenim religiji (kršenja zakona ili običaja ratovanja)

- Brđanin, kao predsjednik Kriznog štaba ARK-a, pomagao je i podržavao snage bosanskih Srba u granatiranju gradova i sela koja su pretežno naseljavali bosanski Muslimani i bosanski Hrvati, a koja su nanosila štete velikih razmjera kućama i poslovnim objektima. Snage bosanskih Srba ulazile su u gradove i sela, pljačkale i palile stanove, kuće i poslovne objekte koje su pripadale bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima. Svrha tih napada bila je stvaranje straha, uništavanje imovine, gradova, naselja i sela i primoravanje nesrbe da napuste svoje kuće, sela ili gradove i trajno napuste to područje.

Hotimično lišavanje života, mučenje (teška kršenja Ženevskih konvencija iz 1949.)

- Brđanin je pomagao i podržavao pripadnike snaga bosanskih Srba u počinjenju krivičnih djela kao što su: ubistvo najmanje tri civila bosanska Muslimana u Hambarinama 23. maja 1992.; ubistvo oko 140 civila bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u Kozarcu i okolnim područjima oko 24. maja 1992.; ubistvo najmanje osam bosanskih Muslimana u kući Mehmeda Sahurića u Kamičanima između 24. i 26. maja 1992.; ubistvo osam muškaraca bosanskih Muslimana u selu Jaskići 14. juna 1992.; i ubistvo najmanje 300 muškaraca bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u selu Biščani 20. jula 1992.

Datum rođenja	9. februar 1948., u Popovcu, opština Čelinac, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna optužnica: 14. mart 1999.; izmijenjena optužnica: 16. decembar 1999.; dodatno izmijenjena optužnica: 9. mart 2001.; treća izmijenjena optužnica: 16. jul 2001.; korigovana verzija četvrte izmijenjene optužnica: 10. decembar 2001.; peta izmijenjena optužnica: 7. oktobar 2002.; šesta izmijenjena optužnica: 9. decembar 2003.
Datum hapšenja	6. jula 1999. od strane SFOR-a
Prebačen na MKSJ	6. jula 1999.
Prvo stupanje pred Sud	12. jul 1999., izjasnio se po svim optužbama da nije kriv; 11. januara 2000., izjasnio se po svim optužbama da nije kriv
Presuda Pretresnog vijeća	1. septembar 2004., osuđen na 32 godine zatvora
Presuda Žalbenog vijeća	3. april 2007., kazna smanjena na 30 godina zatvora
Izdržava kaznu	4. marta 2008., prebačen je u Dansku na izdržavanje ostatka kazne; u kaznu mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 6. jula 1999.

STATISTIČKI PODACI

Broj sudskih dana	284
Broj svjedoka tužilaštva	202
Broj svjedoka odbrane	19
Broj svjedoka koje je pozvalo Vijeće	1
Broj dokaznih predmeta optužbe	2736
Broj dokaznih predmeta odbrane	350

SUĐENJE	
Počelo	23. januar 2002.
Završne riječi	Od 19. do 22. aprila 2004.
Pretresno vijeće II	Sudija Carmel A. Agius (predsjedavajući), sudija Ivana Janu, sudija Chikako Taya
Tužilaštvo	Joanna Korner, Anna Richterova, Ann Sutherland, Julian Nicholls
Advokati odbrane	John Ackerman, David Cunningham
Presuda	1. septembar 2004.

ŽALBENI POSTUPAK	
Žalbeno vijeće	Sudija Theodor Meron (predsjedavajući), sudija Mohamed Shahabuddeen, sudija Mehmet Güney, sudija Christine Van Den Wyngaert, sudija Andréia Vaz
Tužilaštvo	Peter Kremer, Helen Brady
Advokat odbrane	John Ackerman
Presuda	3. april 2007.

POVEZANI PREDMETI	
TALIĆ (IT-99-36/1) “KRAJINA”	
STANIŠIĆ i ŽUPLJANIN (IT-09-91) “KRAJINA”	

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

U prvobitnoj optužnici protiv Brđanina i Momira Talića, obojica su bili optuženi na osnovu individualne odgovornosti i odgovornosti nadređenog u vezi sa progonom bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u Autonomnoj regiji Krajina (ARK) tokom 1992. godine. Izmijenjena optužnica, potvrđena 16. decembra 1999. sadrži dodatne tačke. Oba optužena osporili su oblik optužnice što je rezultiralo time da su podnesene tri daljnje izmijenjene optužnice.

Talić je privremeno pušten na slobodu 20. septembra 2001. iz zdravstvenih razloga i istoga dana postupak protiv njega je odvojen od onog protiv Brđanina. Talić je umro 28. maja 2003. u Beogradu i postupak protiv njega je okončan 12. juna 2003.

Peta izmijenjena optužnica, iz koje su uklonjene optužbe protiv Talića i koja sadrži optužbe samo protiv Brđanina, potvrđena je 7. oktobra 2002. Šesta izmijenjena optužnica je podnesena 9. decembra 2003. nakon odluke Pretresnog vijeća o Zahtjevu za oslobađajuću presudu od 28. novembra 2003. u kojoj je optužba povukla neke optužbe s obzirom da nisu bile dokazane van razumne sumnje.

Brđanin je optužen za krivična djela počinjena u 13 opština u ARK - Banja Luci, Bosanskoj Krupi, Bosanskom Novom, Bosanskom Petrovcu, Čelincu, Donjem Vakufu, Ključu, Kotor Varoši, Prijedoru, Prnjavoru, Sanskom Mostu, Šipovu i Tesliću - između 1. aprila 1992. i 31. decembra 1992.

Brđanin je optužen na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta) i krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3) Statuta) za:

- **Genocid; saučesništvo u genocidu** (genocid, član 4)
- **Progone, istrebljenje, mučenje, deportacije, nehumana djela (prisilno premještanje)** (zločini protiv čovječnosti, član 5)
- **Bezobzirno uništavanje gradova, naselja i sela koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namijenjenim religiji** (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)
- **Hotimično lišavanje života, mučenje, protivpravno i bezobzirno razaranje i oduzimanje imovine velikih razmjera koje nije opravdano vojnom nuždom** (teška kršenja Ženevskih konvencija iz 1949., član 2)

SUĐENJE

Suđenje Brđaninu i Taliću je počelo 23. januara 2002. izvođenjem dokaza optužbe. Izvođenje dokaza Brđaninove odbrane je počelo 21. oktobra 2003. Završne riječi su iznijete od 19. do 22. aprila 2004.

ODLUKA NA OSNOVU PRAVILA 98bis

Po završetku izvođenja dokaza optužbe, pretresno vijeće može odlučiti da li postoji osnova za osudu. Ako vijeće smatra da optužba nije izvela dovoljno dokaza za određene optužbe, vijeće te optužbe može odbaciti i donijeti oslobađajuću presudu po tim optužbama prije početka izvođenja dokaza odbrane.

Dana 28. novembra 2003., Pretresno veće je donijelo odluku u skladu s pravilom 98bis kojoj je optuženog oslobodilo optužbi po tački 1 (genocid) u kontekstu treće kategorije odgovornosti udruženog zločinačkog poduhvata. Vijeće je takođe odbacilo navode iz optužnice u pogledu opština Bihać-Ripač, Bosanska Dubica i Bosanska Gradiška.

Tužilaštvo je ponijelo žalbu na oslobađajuću presudu. Dana 19. marta 2004., Žalbeno vijeće je poništilo odluku Pretresnog vijeća i vratilo optužbu za genocid po tački 1 u pogledu treće kategorije udruženog zločinačkog poduhvata.

PRESUDA PRETRESNOG VIJEĆA

Raspad Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), a posebno otcjepljenje Slovenije i Hrvatske, imali su značajan učinak na društveno-političku situaciju u BiH. Do druge polovine 1991. izgledalo je sve manje vjerojatno da će Bosna i Hercegovina (BiH) ostati u SFRJ. Pretresno vijeće se uvjerilo da j tokom tog perioda rukovodstvo bosanskih Srba razvilo plan za povezivanje područja u BiH naseljenih Srbima, ostvarivanje kontrole nad tim područjima i za stvaranje zasebne države bosanskih Srba, iz koje bi većina nesrba bila trajno odstranjena (Strateški plan). Rukovodstvo bosanskih Srba je znalo da se taj Strateški plan može provesti samo uz pomoć primjene sile i straha.

Dana 9. januara 1992., novoformirana Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini (Skupština Srpske Republike BiH) proglasila je Srpsku Republiku Bosnu i Hercegovinu (Srpska Republika BiH), koja je 12. avgusta 1992. preimenovana u Republika Srpska. Ona je bila sastavljena od takozvanih srpskih autonomnih regija i oblasti, među kojima je bila i Autonomna Regija Krajina (ARK). Tokom 16. sjednice Skupštine Srpske Republike BiH, koja je održana 12. maja 1992., u vrijeme kada je oružani sukob već počeo, Radovan Karadžić je izrazio šest strateških ciljeva srpskog naroda Bosne i Hercegovine. Prvi i najsudbonosniji od tih ciljeva bio je "razdvajanje od druge dvije nacionalne zajednice, državno razdvajanje". U osnovi, ti su ciljevi predstavljali plan za osvajanje i održavanje kontrole nad teritorijama, uspostavljanje države bosanskih Srba, odbranu definiranih granica i razdvajanje nacionalnih grupa u BiH pomoću prisilnog i trajnog odstranjivanja većine nesrpskog stanovništva sa teritorije proglašene države bosanskih Srba. Ratko Mladić, komandant novoformirane Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine (VRS) prihvatio je da će snage pod njegovom kontrolom biti instrument za provođenje tih političkih strateških ciljeva i konkretno ih pretočio u operativne prioritete.

Dana 5. maja 1992. Izvršno vijeće ARK-a izdalo je odluku o osnivanju Kriznog štaba ARK-a i imenovalo Brđanina za njegovog predsjednika. Pretresno vijeće se uvjerilo da je, kao i u slučaju opštinskih kriznih štabova na njihovim područjima nadležnosti, Krizni štab ARK-a osnovan prvenstveno da bi se osigurala saradnja između političkih vlasti, vojske i policije na regionalnom nivou, a u cilju koordinacije provođenja Strateškog plana od strane različitih organa vlasti. Krizni štab ARK-a bio je najviši organ civilne vlasti u ARK-u i raspolagao je *de facto* ovlaštenjima nad opštinama i policijom, a imao je i velik uticaj na vojsku i srpske paravojne grupe. Pretresno vijeće je prihvatilo van razumne sumnje da Brđanin ne samo da je formalno predstavljao Krizni štab ARK-a kao njegov predsjednik, nego je u stvari bio u samom središtu Kriznog štaba ARK-a kao njegova ključna figura. On je bio pokretačka snaga iza svih velikih odluka koje je Krizni štab donosio.

Menu političkim ličnostima u Bosanskoj krajini Brđanin je bio taj kojeg je vodstvo bosanskih Srba identificiralo kao najboljeg predstavnika interesa Srpske Republike BiH. On je izabran da odigra vodeću ulogu u koordiniranju provonjenja Strateškog plana u ARK-u. S tim ciljem vrh vodstva Srpske Republike BiH odobrio je Brđaninu visok stepen ovlaštenja i autonomije na područjima od temeljnog političkog značaja, što upućuje na povjerenje koje je on uživao kod najvišeg političkog vrha. U telefonskom razgovoru od 31. oktobra 1991. Karadžić je uvjeravao optuženog da ima sva ovlaštenja u Bosanskoj krajini i dao mu do znanja da bi trebao donositi više odluka bez konsultacija sa stranačkim vodstvom.

Pretresno vijeće je konstatovalo da je jedan od najznačajnijih oblika doprinosa optuženog provođenju Strateškog plana bilo njegovo sudjelovanje u propagandnoj kampanji protiv bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata koju je vodio u različitim fazama svoje političke karijere. Njegovi položaji na vlasti omogućavali su mu pristup medijima, što je on koristio za davanje javnih izjava koje su stvarale strah i mržnju između bosanskih Srba s jedne i bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata s druge strane.

Pretresno vijeće se uvjerilo van razumne sumnje da, iako su javne izjave optuženog možda djelomično bile motivisane njegovom željom za vlastitim napredovanjem, one su bile namjerne i imale su katastrofalan uticaj na ljude svih nacionalnosti. Podsticale su bosanske Srbe na vršenje krivičnih djela i doprinosile su stvaranju klime u kojoj su ljudi bili spremni tolerirati vršenje krivičnih djela i izvršavati zločine, a koja je dobronamjerne bosanske Srbe odvrćala od toga da na bilo koji način pomognu nesrbima. Nesrpsko stanovništvo Bosanske krajine shvatalo je javne izjave optuženog kao neposredne prijetnje da napuste područja pod okupacijom bosanskih Srba i mnogi od njih su to i uradili iz straha za vlastite živote. Cijeli niz svjedoka izjavio je da su javne izjave optuženog predstavljale glavni razlog zbog kojeg su napustili to područje.

Pretresno vijeće je smatralo da udruženi zločinački poduhvat nije adekvatan oblik odgovornosti kojim bi se opisala individualna krivična odgovornost Brđanina, s obzirom na izuzetno široku prirodu ovog

predmeta, gdje je tužilaštvo težilo da u udruženi zločinački poduhvat uključi osobu koja je toliko udaljena od počinjavanja krivičnih djela za koja se tereti u optužnici, koliko je to optuženi. Pretresno vijeće je stoga odbacilo udruženi zločinački poduhvat kao oblik krivične odgovornosti u ovom predmetu.

Planiranje je takođe odbačeno kao oblik krivične odgovornosti na osnovu člana 7(1) Statuta pošto je Pretresno vijeće konstatovalo da nije bilo dovoljno dokaza da se zaključi da je Brđanin učestvovao u neposrednoj pripremi konkretnih krivičnih djela.

Kad je riječ o krivičnoj odgovornosti na osnovu člana 7(3) Statuta, Pretresno vijeće je konstatovalo da iako je Krizni štab ARK-a bio *de facto* nadređen opštinskim vlastima i policiji i imao uticaj na vojsku i paravojne organizacije, Brđanin kao predsjednik Kriznog štaba ARK-a ili na bilo kojoj od njegovih ostalih funkcija između aprila i decembra 1992. nije imao efektivnu kontrolu nad pripadnicima opštinskih vlasti, policije, vojske ili paravojnih organizacija na osnovu koje bi mogao da spriječi ili kazni osobe koje su počinile ova krivična djela.

Prema tome, Pretresno vijeće je odbacilo krivičnu odgovornost nadređenog na osnovu člana 7(3) Statuta kao mogući oblik krivične odgovornosti.

Preostali oblici krivične odgovornosti na osnovu člana 7(1) Statuta ispitani su za svako od krivičnih djela za koja se Brđanin teretio u Optužnici i Pretresno vijeće je došlo do sljedećih zaključaka:

- Kad je riječ o hotimičnom lišavanju života, Pretresno vijeće se uvjerilo da su odluke Kriznog štaba ARK-a o razoružavanju između 9. i 18. maja 1992. praktično pomogle napadu snaga bosanskih Srba na nesrpske gradove, sela i naselja i da se ove odluke mogu pripisati optuženom. Pretresno vijeće se dalje uvjerilo da je Brđanin znao da će tokom tih oružanih napada snage bosanskih Srba počiniti izvjestan broj krivičnih djela, uključujući i zločin hotimičnog lišavanja života jednog broja nesrpskih stanovnika, i da su pripadnici srpskih snaga koji su izvršavali ta predmetna ubistva imali potrebnu namjeru da ubiju. Kroz odluku Kriznog štaba ARK-a o razoružavanju Brđanin je imao suštinski uticaj na počinjavanje tih ubistava. Krizni štab ARK-a zahtijevao je putem saopštenja za javnost, naređenja i odluka da se to razoružanje provede. Zahtjeve za razoružanjem obično je pratilo izdavanje ultimatumu za predaju nezakonito posjedovanog oružja. Premda su ti zahtjevi upućivani svim "paravojnim jedinicama i pojedincima koji nezakonito posjeduju oružje", oni su selektivno provođeni protiv nesrba. Stoga se Pretresno vijeće uvjerilo da je optuženi pomagao i vršenje ubistava i podržavao ubistva koja su počinile snage bosanskih Srba u kontekstu oružanih napada snaga bosanskih Srba na nesrpske gradove, sela i naselja poslije 9. maja 1992. Ukratko, Pretresno vijeće se uvjerilo van razumne sumnje da su u tim događajima snage bosanskih Srba ubile najmanje 1.669 bosanskih Muslimana ili bosanskih Hrvata, od kojih niko nije bio borac. Istovremeno, Pretresno vijeće nije bilo uvjereno da je u dovoljnoj mjeri bilo dokazano da iste ove odluke Kriznog štaba ARK-a ili bilo koja djela Brđanina njega čine krivično odgovornim za druga ubistva koja su pomenuta u Optužnici.

- Pretresno vijeće se nije uvjerilo da dokazi utvrđuju van razumne sumnje da je Brđanin znao da će donošenjem odluka Kriznog štaba ARK-a o razoružanju pomoći u ubijanju toliko masovnih razmjera da to predstavlja zločin istrebljenja. Isto tako nije utvrđeno van razumne sumnje da je Brđanin znao da pripadnici snaga bosanskih Srba namjeravaju da počine ubistva toliko masovnih razmjera da to predstavlja zločin istrebljenja. Na temelju dokaza izvedenih u ovom predmetu Pretresno vijeće nije utvrdilo van razumne sumnje da je u razdoblju od aprila do decembra 1992. u relevantnim opštinama ARK-a počinjen genocid.

- Primjenjujući isto zaključivanje za djela mučenja za koja se optuženi tereti u Optužnici, kao i za djela hotimičnog lišavanja života, Pretresno vijeće je konstatovalo da je Brđanin pomagao pri mučenju i podržavao mučenje koje su počinile snage bosanskih Srba u kontekstu oružanog napada snaga bosanskih Srba na nesrpske gradove, sela i naselja poslije 9. maja 1992., onog dana kada je Krizni štab ARK-a donio svoju prvu odluku o razoružavanju. Pored toga, Pretresno vijeće se uvjerilo da je Brđanin pomagao i podržavao počinjavanje djela u osnovi, djela mučenja u logorima i drugim zatočeničkim objektima širom ARK-a, koja su počinile snage bosanskih Srba. Utvrđeno je van razumne sumnje da su, s izuzetkom osnovne škole u Jasenici i osnovne škole „Petar Kočić“, svi logori i zatočenički objekti pomenuti u dokazima nastali nakon što je osnovan Krizni štab ARK-a.

- Osvrćući se na krivična djela deportacije i prisilnog premještanja, Pretresno vijeće se uvjerilo da su odluke Kriznog štaba ARK-a od 28. i 29. maja 1992. kojima je zagovarano preseljavanje nesrpskog stanovništva podstakle opštinske vlasti i policiju koji su ih primjenjivali da počine krivična djela deportacije i prisilnog premještanja. Vijeće je takođe smatralo da je jedini razuman zaključak koji se

može izvući kad se razmatraju premise ovih odluka u svjetlu nedvosmislenih izjava Brđanina, koje je on ponavljao od početka aprila 1992. na dalje, pozivajući nesrpsko stanovništvo da napusti Bosansku Krajinu i izjavljujući da će se samo malom procentu nesrpskog stanovništva dozvoliti da ostane, taj da su odluke mogle predstavljati direktni podsticaj za deportaciju i prisilno premještanje nesrpskog stanovništva sa teritorije ARK-a. Vijeće je bilo uvjereno da, s izuzetkom neuspjelih pokušaja raseljavanja bosanskih Muslimana iz Gornjih Agića, Donjih Agića i Crne Rijeke na području Bosanskog Novog 24. maja 1992., do deportacija u Karlovac i prisilnih premještanja u Travnik koji su potekli iz ARK-a, a opisani su u presudi, došlo je nakon što je Krizni štab ARK-a usvojio prethodno pomenute odluke. Štaviše, činjenica da je Brđanin prihvatio Strateški plan, čiji su integralni dio deportacija i prisilno premještanje i čije ostvarivanje je koordinirao na funkciji predsjednika Kriznog štaba ARK-a, pokazuje da je on imao namjeru da podstakne počinjenje krivičnih djela deportacije i prisilnog premještanja. Na toj osnovi, Pretresno vijeće je konstatovalo da je Brđanin podsticao to prisilno premještanje i deportacije. Pored toga, Pretresno vijeće je takođe bilo uvjereno da je Brđanin pomagao i podržavao izvršenje tih krivičnih djela svojim huškačkim i diskriminatornim javnim izjavama, prethodno pomenutim odlukama o razoružavanju i konačno, kroz odluku Kriznog štaba ARK-a od 12. juna 1992. osnivanjem Agencije za preseljavanje stanovništva i razmjenu u Banjoj Luci.

- Pretresno vijeće je ponovilo obrazloženje korišteno za krivično djelo hotimičnog lišavanja života, naime, da su odluke Kriznog štaba ARK-a o razoružavanju predstavljale praktičnu pomoć napadima snaga bosanskih Srba na nesrpske gradove, sela i naselja i da je Brđanin znao da će biti počinjena krivična djela, uključujući krivično djelo bezobzirnog uništavanja ili pustošenja gradova, mjesta i sela koja nisu opravdana vojnom nuždom. Prema tome, Pretresno vijeće je bilo uvjereno da je Brđanin pomagao i podržavao u bezobzirnog uništavanju ili pustošenju gradova, mjesta i sela koja nisu opravdana vojnom nuždom, a koja su počinile snage bosanskih Srba u nesrpskim gradovima, selima i naseljima u Bosanskom Novom, Bosanskom Petrovcu, Čelincu, Donjem Vakufu, Ključu, Kotor-Varoši, Prijedoru, Sanskom Mostu, Šipovu i Tesliću, poslije 9. maja 1992. Istim zaključivanjem i nakon što je pažljivo pregledalo dokaze, Pretresno vijeće se uvjerilo da je Brđanin pomagao i podržavao razaranje i bezobzirno uništavanje vjerskih objekata koje su počinile snage bosanskih Srba u kontekstu oružanog napada snaga bosanskih Srba na nesrpske gradove, sela i naselja u Bosanskom Novom, Bosanskom Petrovcu, Čelincu, Donjem Vakufu, Ključu, Kotor-Varoši, Prijedoru, Prnjavoru, Sanskom Mostu, Šipovu i Tesliću, poslije 9. maja 1992.

- Na kraju, Pretresno vijeće je utvrdilo da se krivično djelo progona sastoji od činjenja ili nečinjenja koje predstavlja stvarnu diskriminaciju i kojim se negiraju ili narušavaju temeljna prava utvrđena u međunarodnom običajnom ili ugovornom pravu i koje je hotimično izvršeno s namjerom da se diskriminira na jednoj od popisanih osnova, naročito na osnovi rase (pri čemu pojam 'rase' uključuje etničku pripadnost), vjere ili političkog opredjeljenja. Pretresno vijeće je konstatovalo da je kampanja progona bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata uključivala ubijanja, mučenje, fizičko nasilje, silovanja i seksualno nasilje, stalno ponižavanje i degradiranje, razaranje i oduzimanje nesrpske imovine i ustanova namijenjenih religiji, deportaciju i prisilno premještanje, te negiranje temeljnih prava, odnosno poricanje temeljnih prava na zaposlenje, slobodu kretanja, prava na odgovarajuću medicinsku njegu i propisni sudski postupak. Pretresno vijeće je, kao što je gore opisano, prethodno utvrdilo odgovornost optuženog za pomaganje i podržavanje određenih krivičnih djela hotimičnog lišavanja života, mučenja, razaranja i pustošenja gradova, mjesta, sela i vjerskih objekata, kao i deportacije i prisilnog premještanja. Brđanin se takođe smatrao odgovornim za podsticanje određenih incidenata deportacije i prisilnog premještanja. Pretresno vijeće je nadalje bilo uvjereno da je Brđanin pomagao i podržavao progon u pogledu fizičkog nasilja, silovanja i seksualnog zlostavljanja, konstantnog ponižavanja i degradiranja, kao i oduzimanja imovine. Nadalje, Pretresno vijeće je bilo uvjereno da je Brđanin naredio uskraćivanje temeljnih prava na zaposlenje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u gore pomenutim opštinama odlukom Kriznog štaba ARK-a od 22. juna 1992. omogućavajući otpuštanje bukvalno svih nesrba u ARK-u, djelo koje zapravo znači progon. Štaviše, Pretresno vijeće je zaključilo da je Brđanin pomagao i podsticao progon u pogledu uskraćivanja prava na slobodu kretanja i na propisni sudski postupak. Međutim, Pretresno vijeće je konstatovalo da predočeni dokazi nisu dovoljni da se utvrdi odgovornost Brđanina za uskraćivanje prava na odgovarajuću ljekarsku njegu. U odnosu na sva ova djela u osnovi, Pretresno vijeće je bilo uvjereno da su ne samo fizički počinioci, već takođe i Brđanin imali namjeru da diskriminiraju žrtve bosanske Muslimane i bosanske Hrvate.

Dana 1. septembra 2004., Pretresno vijeće je izreklo presudu: Brđanin je proglašen krivim na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta) za:

- Progone, mučenje, deportacije, nehumana djela (prisilno premještanje), (zločini protiv čovječnosti, član 5)
- Bezobzirno razaranje gradova, naselja i sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom,

uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namijenjenim religiji (kršenja zakona ili običaja ratovanja, član 3)

- Hotimično lišavanje života, mučenje (teška kršenja Ženevskih konvencija iz 1949., član 2)

Po svim drugim tačkama, oslobođen je krivice.

Kazna: 32 godine zatvora.

PRESUDA ŽALBENOG VIJEĆA

Brđanin je podnio najavu žalbe 1. oktobra 2004. Tužilaštvo je podnijelo najavu žalbe 30. septembra 2004. Dana 28. januara 2005., tužilaštvo je podnijelo žalbeni podnesak. Dana 25. jula 2005., Brđanin je podnio žalbeni podnesak. Pretres o žalbi je održan 7. i 8. decembra 2006.

Prvo pitanje u žalbi Brđanina odnosilo se na njegovu osudu za mučenje u logorima i zatočeničkim objektima. Brđanin je tvrdio da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je zaključilo da je on pomagao i podržavao takvo mučenje. Žalbeno vijeće se složilo da ne postoje dovoljni dokazi za razumnog presuditelja o činjenicama da zaključi kako je ponašanje Brđanina u znatnoj mjeri uticalo na vršenje mučenja. Pretresno vijeće je zaključilo da je propust Brđanina da interveniše kako bi spriječio mučenje u logorima i zatočeničkim centrima, uzeto zajedno sa stavovima koje je iznosio u javnosti, ohrabrialo ljudstvo u logorima i zatočeničkim objektima da vrše mučenja. Međutim, Žalbeno vijeće je poništilo osude izrečene Brđaninu za mučenje u logorima i zatočeničkim objektima jer nije bilo dokaza da je to ljudstvo uopšte znalo za javne stavove Brđanina u vezi s logorima i zatočeničkim objektima. Žalbeno vijeće je preinačilo osude izrečene Brđaninu za pomaganje i podržavanje pripadnika snaga bosanskih Srba u počinjenju sljedećih krivičnih djela: mučenje određenog broja civila bosanskih Muslimana u logoru Kozila početkom jula 1992.; mučenje određenog broja bosanskih Muslimanki u logoru Keraterm u julu 1992.; mučenje određenog broja bosanskih Muslimanki u logoru Trnopolje u razdoblju od maja do oktobra 1992.; mučenje određenog broja bosanskih Muslimanki u logoru Omarska u junu 1992.; mučenje određenog broja muškaraca bosanskih Muslimana u zgradi SUP-a u Tesliću; i mučenje određenog broja civila bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u društvenom domu u Pribiniću u junu 1992. godine.

Žalbeno vijeće je takođe preinačilo osudu koju je Pretresno vijeće izreklo za bezobzirno razaranje gradova, sela i naselja, ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, i to u onoj mjeri u kojoj se ta osuda odnosi na opštinu Bosanska Krupa. Međutim, što se tiče ostalih opština, Žalbeno vijeće je zaključilo da Pretresno vijeće nije pogriješilo kada je konstatovalo da je Brđanin odgovoran van razumne sumnje za pomaganje i podržavanje krivičnih djela (1) bezobzirnog razaranja gradova, sela i naselja, ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom; i (2) uništavanja ili hotimičnog nanošenja štete ustanovama namijenjenim religiji.

Što se tiče žalbe Tužilaštva, Žalbeno vijeće je prihvatilo prvi i drugi osnov njihove žalbe. U vezi s prvim osnovom, Žalbeno vijeće je konstatovalo da se pripadnika udruženog zločinačkog poduhvata može smatrati odgovornim za krivična djela koja je počinila osoba koja nije pripadnik poduhvata, uz uslov da se za krivično djelo može okriviti jedan od pripadnika udruženog zločinačkog poduhvata i da je taj pripadnik - kada je koristio osobu koja nije pripadnik poduhvata ali je glavni izvršilac - djelovao u skladu sa zajedničkim planom.

Što se drugog osnova tiče, Žalbeno vijeće je konstatovalo da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je iznijelo stajalište da tužilac mora dokazati kako je optuženi imao konkretan sporazum s glavnim izvršiocom da bi počinio neko konkretno krivično djelo. Međutim, Vijeće je zaključilo da tužilac mora dokazati druge elemente, uključujući činjenicu da je optuženi dijelio zajednički kažnjivi cilj i da krivično djelo o kojem se raspravlja predstavlja dio tog zajedničkog kažnjivog cilja. Takođe u vezi s drugim osnovom Žalbeno vijeće je konstatovalo da je Pretresno vijeće pogriješilo zaključivši da je doktrina udruženog zločinačkog poduhvata primjenjiva samo na predmete relativno malog obima. Iz prijašnjih predmeta jasno slijedi da je udruženi zločinački poduhvat primjenjiv na predmete čiji je obim znatno veći od jedne opštine.

Međutim, tužilac je ustvrdio da bi bilo nepravično Brđaninu izreći osude za udruženi zločinački poduhvat na temelju prihvatanja tužiočevog stava u vezi s prvim osnovom tužiočeve žalbe. To je tako stoga što su strane u postupku tokom suđenja imale dogovor da glavni izvršioc moraju biti pripadnici udruženog zločinačkog poduhvata da bi se Brđanin mogao osuditi na osnovu udruženog zločinačkog poduhvata. U

svjetlu tog dogovora *inter partes* bilo bi nepravično na takvom temelju Brđaninu izreći nove osude budući da je on razumno mogao tokom suđenja smatrati da tužiočevu tezu može oboriti tako što će pokazati da glavni izvršiocu nisu bili pripadnici udruženog zločinačkog poduhvata. Dakle, moguće je da je na temelju te pretpostavke odustao od drugih načina da se brani.

Stoga je Žalbeno vijeće konstatovalo da se, s obzirom na navedeno, nove osude Brđaninu mogu izreći u konkretnim i posebnim okolnostima ovog predmeta samo ako se utvrdi da su glavni izvršiocu bili pripadnici udruženog zločinačkog poduhvata. Žalbeno vijeće je zaključilo da Pretresno vijeće nije utvrdilo da su svi glavni izvršiocu bili pripadnici udruženog zločinačkog poduhvata. Pretresno vijeće nije konkretno navelo niti *koji* glavni izvršiocu jesu bili pripadnici udruženog zločinačkog poduhvata. Shodno tome, s obzirom na dogovor *inter partes*, Žalbeno vijeće nije izreklo nove osude na osnovu doktrine udruženog zločinačkog poduhvata.

Sudija Shahabuddeen je zauzeo drugačiji stav od većine u Vijeću u vezi s određenim aspektima tužiočeve žalbe koji se odnose na udruženi zločinački poduhvat i s tim u vezi je priložio djelimično protivno mišljenje. Sudija Meron je također priložio kratko izdvojeno mišljenje u kojem je iznio svoje vlastite stavove u vezi s jednim konkretnim aspektom tužiočeve žalbe. Sudija Van den Wyngaert je u vezi s tim pitanjem priložila izjavu.

I na kraju, budući da je Žalbeno vijeće preinačilo određene osude, smanjilo je i kaznu izrečenu Brđaninu. Međutim, s obzirom na relativnu težinu krivičnih djela za koja su Brđaninove osude preinačene i onih krivičnih djela za koja su Brđaninove osuđujuće presude potvrđene, kao i s obzirom na relevantne otežavajuće i olakšavajuće okolnosti, to smanjenje kazne prilično bilo je ograničeno.

Dana 3. aprila 2007., Žalbeno vijeće je izreklo presudu i smanjilo kaznu Brđaninu na 30 godina zatvora.

Dana 4. marta 2008., Brđanin je prebačen u Dansku na izdržavanje kazne.